1.
A magyar népzene ötfokú hangsorai és szolmizációjuk

Tekintsük át népzenénk legfontosabb ötfokú hangsorait, és a hétfokúakat, amelyek belőlük fejlődhettek (1. TÁBLÁZAT I–V. TÁBLA, lásd 37–41. o.).[1]

A jól ismert lá- (vagyis tiszta kvart [tiszta kvint])[2] pentatóniával együtt több mint tucatnyi ötfokú hangsor különíthető el népzenénkben. Eddig, a *lá-* vagy *tisztakvart*-pentatóniát is beleszámolva, hetet azonosítottak népdaltudósaink. Ebből kettő, a *tisztakvart-* és az ún. *terc*-pentatónia anhemitonikus (az előbbit a táblázaton *A*-val, az utóbbit C^3-mal jelöltem), a többi hemitonikus. A B^1-gyel jelzett ötöst Kodály Zoltán 1917-es Ötfokú hangsor a magyar népzenében című írása óta tartjuk számon, mint a *lá*-pentatónia (nyugati, dúr hatásra alakult)[3] ún. dunántúli származéksorát. A *B*-sorra első ízben Bartók Béla utalt az 1924-ben kiadott *A magyar népdal* című munkájában. Sokkal későbbi a *terc*-pentatónia azonosítása (*Bárdos,* 1956), és nem régi a felismerés, hogy a *lá*-pentatóniának létezik a táblázaton *A*/α-val (*Bárdos,* 1981) és a *A*/β-val (*Jagamas–Faragó,* 1974) jelzett elszíneződése, s hogy egyik-másik rokon népnél és népzenénkben is fellelhető a *C*-vel jelzett hangsor (*Vargyas,* 1981).

Öt félhangos ötfokú sor szerkezete azonos a *lá*-pentatóniával: az *A*/α, *A*/β, *B*, B^1 és B^2-é. Eltérések a színezetben mutatkoznak: az *A*/α bő kvartja, az *A*/β szűk kvintje, a *B* csupán tercében, a B^1 tercében és szeptimjében, a B^2 tercében, kvartjában és szeptimjében különbözik az *A*-ötöstől.[4] E sorokat mondhatjuk *trichordosok*nak, mert piknikus részük különböző színezetű egymás melletti három hang, és *szeptimesek*nek, mert piknikus részüket középre helyezve, szélső hangjaik szeptim távolságra vannak egymástól.

A pentaton skálákat két paraméterrel határozhatjuk meg. Az egymást követő szekundlépések alkotják a skála piknikus részét, *sűrűjét*. Ha ez a szakasz, mint a fenti példákban láttuk, három (bármilyen színezetű) szekundlépésből áll, és alaphangja a piknikus rész alatt van, a skálát *trichordikus*nak mondjuk. Továbbá, ha a skála szélső hangjai szeptim hangközt adnak, mint a fenti esetekben, meghatározhatjuk így: *skála szeptimmel.*[5]

A *C*-sorok szerkezete részben különbözik az *A* és *B* sorétól. Piknikus részük okán mondhatjuk őket *tetrachordosok*nak, és mert szélső hangjaik szextnyire vannak egymástól (ha az alaphang a piknikus rész alatt van), *szextesek*nek. Mindkét kis- és nagytercű szeptimes ötösnek van népzenénkben kis- és nagyszextes megfelelője.

---

1 A dolgozat szerzői forrásaira *Konferenciakötet* ill. *Művelődés* formában utalunk, leírásukat lásd a végjegyzetben. Az 1. táblázatot kiegészítettük a *Konferenciakötet* 305. oldaláról.

2 A zárójelben álló rész a *Művelődés* szövegében nem szerepel.

3 A zárójelben álló szavak a *Művelődés* szövegében nem szerepelnek.

4 Az előző mondatok helyett a *Művelődés* szövegében ez áll: „*Négy félhangos ötfokú sor szerkezete azonos a lá-pentatóniával: az A/α, A/β, B és B^1-é. Eltérések a színezetben mutatkoznak: az A/α bő kvartja, az A/β szűk kvintje, a B csupán tercében, a B^1 tercében és szeptimjében különbözik az A-ötöstől.*”

5 Ez a bekezdés a *Művelődés* szövegében nem szerepel.

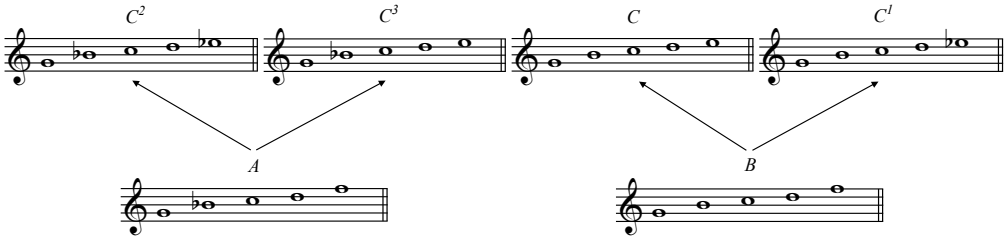

1. ábra

A C^4 kivétel. Ennek nagyszeptimes megfelelője, a japánok kedvelt *kumoi* hangsora [2. ábra, B^2], a magyar népzenében eddig egyetlen dallamcsaládban bukkant fel, s kisszextes változatával sem népzenénkben, sem a nemzetközi irodalomban nem találkoztam.

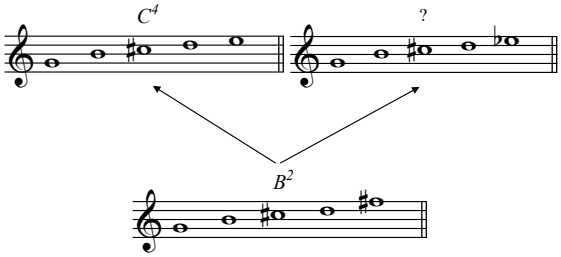

2. ábra

Véleményünk szerint az olyan hangsoroknak, amelyek hangrendszerként világszerte gyakoriak, szükségképpen létezik tükörfordításuk a saját, vagy valamely más zenekultúrában (2. TÁBLÁZAT, lásd 42. o.).[6] A *lá*-pentaton tükörskálája saját 5. módusza [*szó*-pentaton], míg a C^1 és C^3 skálák önmaguk tükörfordításai. A következő hangsorok transzformációi is adottak: az A/β tükre a *B*-sor (az 5. móduszban), a B^1 tükre a B^2 (ugyancsak az 5. móduszban), a *C* tükre a C^2, míg C^4 tükre a C^2/β. Mindössze két kivétel akad, a C^2/α és C^3/α, ezek tükörsorát nem tudtuk azonosítani, vélhetően, mert az élő zenében maguk is ritkán fordulnak elő.

Óvatos becslés szerint, az eddig megjelent népdaloknak hozzávetőleg egyharmada tartozik a *lá*-pentatóniához, a maradék kétharmadon osztozik a többi ötfokú hangsor és a diatónia. Ez az arány népdaltípusok, rétegek és vidékek szerint, s amennyire erre következtetni lehet, időben is (a történelem folyamán) erős eltéréseket mutat. Nem elhanyagolható azoknak a dallamoknak a száma sem, amelyekben a különböző ötfokú sorok keverednek. Némely ötös mindössze egy-egy teljes dallam, vagy csupán dallamsorok hangsora. Ilyen például az A/α és az A/β. Más félhangos ötfokú sorokhoz, mint a B, B^1, C, C^2 nagyobb bokor népdal tartozik. Sorra veszem a legjellegzetesebb dallampéldákat.

6 A 2. táblázatot a *Konferenciakötet* 308–309. oldaláról vettük át.

Mindmáig egyetlen népdal került elő, amely teljes egészében A/α hangsorú. Szolmizációja: alaphang = *lá*.

Bartók, 1924. 196.

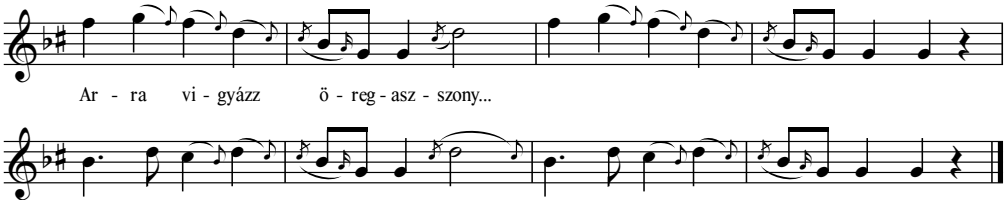

1. példa

Az *A/β*-ra példa egy másik erdélyi népdal utótagja. Szolmizációja ennek is: alaphang = *lá*.

Jagamas–Faragó, 1974. 86.

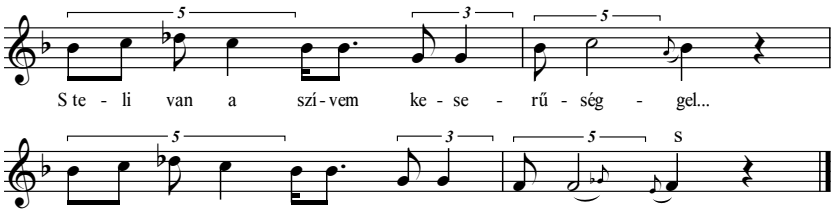

2. példa

Ha előkerül olyan népdal, amely teljes egészében ebben a hangsorban mozog, szolmizálható lesz *ti*-alapon.

Erről az ötösről még annyit, hogy azonos a japánok *akebono* skálájával, annak egyik módusza.

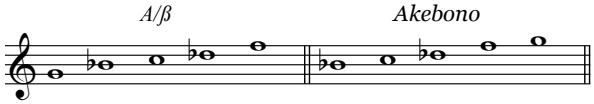

3. ábra

A *B*-ötöst a magyar zenetudományban csupán utalásokból ismerjük, mint a *lá*-pentatónia „fél-dunántúli" származék-sorát. Nem kétséges, hogy önálló hangsor, hiszen önálló zenei gondolatok fogalmazódtak meg benne; függetlennek tekintik a *lá*-pentatóniától mindenütt, ahol ez a hangsor előfordul (például a romániai népdalkutatás

*bihari skála*ként ismeri).[7] Vitatni, hogy melyik volt előbb, az *A*-sor-e vagy a *B*, meddő dolog lenne, mint ahogy annak bizonyult a moll kontra dúr vita is a századforduló környékén. Leghelyesebb, ha az *A, B, B*[1] és *C*-ötöst egyidősnek tekintjük.

A pentaton maggiore és minoréra példa Kallós Zoltán moldvai gyűjtéséből: a két dallam pusztán tercében különbözik.

Kallós, 1973. 12. o. (fent) és 21. sz. (lent)

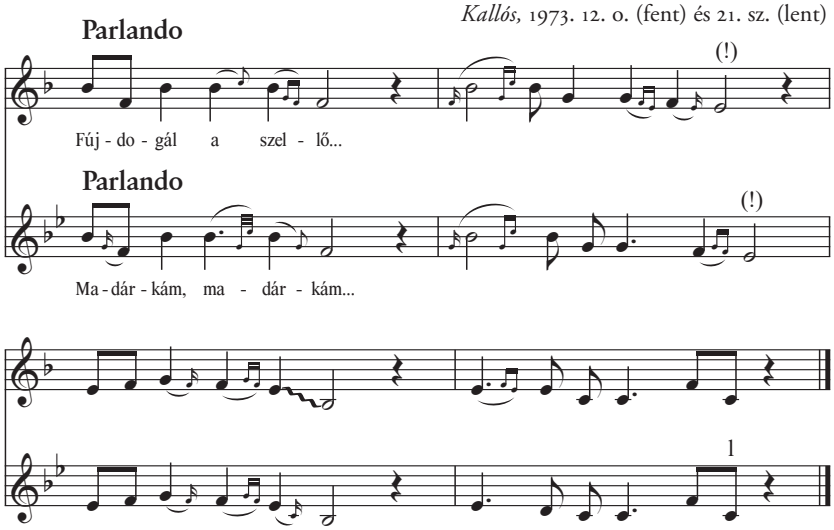

3. példa

A maggiore dallamalak az idézett helyen két szövegváltozatban is megtalálható.

A *B*-sor, a *lá*-pentatóniához hasonlóan, előfordul úgy egy-, mint kétrendszerű dallamokban. Kétrendszerűséget képezhet:

1. Önmagával. Például:

Járdányi, 1961. I. 61. o.

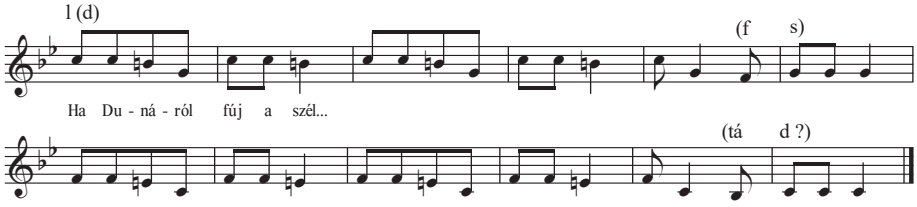

4. példa

Szolmizációját Kodály *dó*-, Járdányi *lá*-alapon javasolta, éppen képzelt származék-jellege miatt. A gyakorlatban a Járdányi-féle szolmizáció vált általánossá. Fogadjuk el

7 A zárójelben álló mondat a *Művelődés* szövegében nem szerepel.

Kodály Zoltán javaslatát és szolmizáljuk *B*-sorú dallamunkat *dó*-alapon, hangsúlyozván ezzel, hogy ötösünk úgy viszonyul a lá-pentatóniához, mint a dúr a mollhoz. A *B*-ötös, ha diatonizálódik, gyakran mixoliddá lesz. Ezért nem lehet helytelen *szó*-alapon való szolmizációja sem.

2. A *B*-sor kétrendszerűséget képezhet továbbá a *lá*-pentatóniával, mégpedig kétféleképpen:

a) Oly módon, hogy felül helyezkedik el *d*-alapon a *lá*-, és alul *g*-n a *B*-sor:

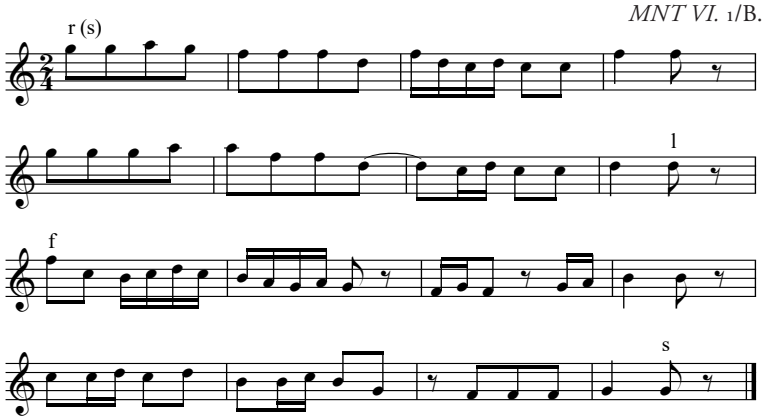

5. példa

Ajánlatos, hogy a zenetanárok szolmizáltassák ezt és a hozzá hasonló dallamokat a kétrendszerűség érzékeltetése végett előbb úgy, hogy az előtagban *d* = *lá*, az utótagban *g* = *szó*. A teljes dallam szolmizációja, ha nem vezet a fenti pedagógiai cél: *g* = *szó*.

b) Gyérebben fordul elő, hogy a *B*-ötös helyezkedik el a magasabban járó sorokban és az *A* az alacsonyabbakban. Ilyen:

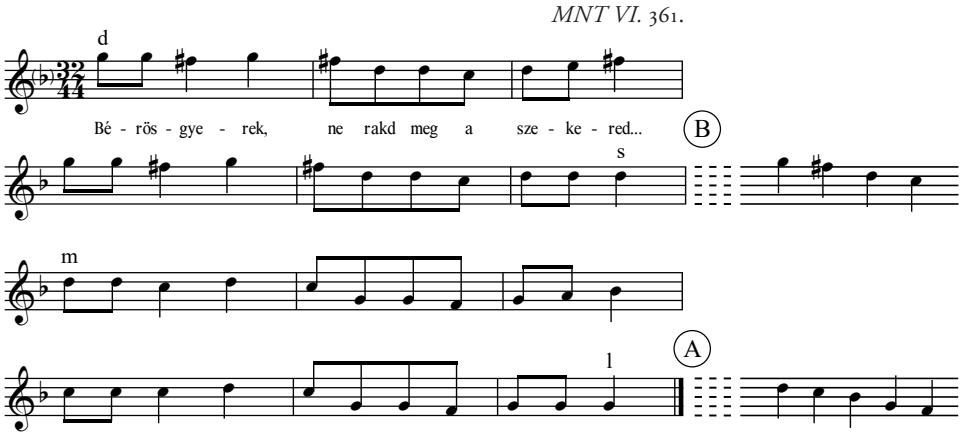

6. példa

A kétrendszerűség érzékeltetésére szolmizálható: előtag *d* = *szó*, utótag *g* = *lá*. A teljes dallam szolmizációja különben *g* = *lá*.

3. Ritkábban kétrendszerűséget képezhet a *B*-ötös a C^1 és C^2 sorokkal. Ezekre példát alább idézek.

Tiszta B^1-sorú (dunántúli hangsorú) népdal szembeszökően kevesebb van az eddig nyilvánosságra hozott anyagban, mint *B*-sorú. Általánosan ismert B^1-sorú dallam a következő, szolmizációja: *g* = *dó:*

Bartók, 1924. 7/b.

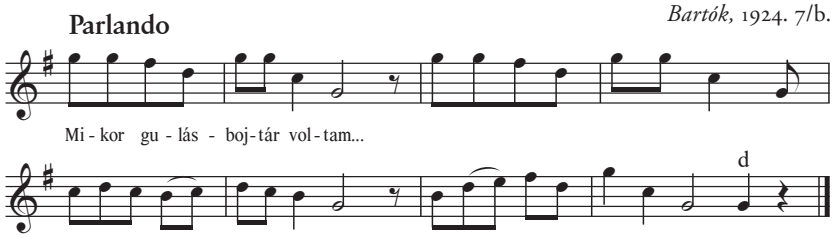

7. példa

A B^2 skála egyik ritka példája:[8]

Kodály, 1924. 36. [2001. 142.]

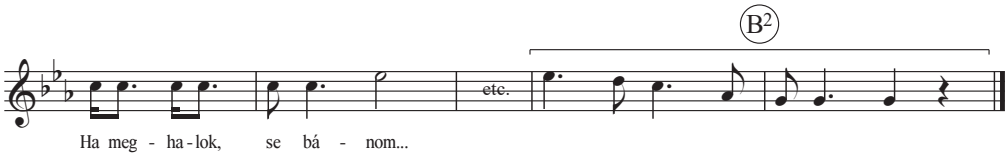

8. példa

Egyrendszerű *C*-sorú dallam alig található alkalomhoz nem kötött népdalaink között. Több példa van reá a gyermek-, szokás-, és recitatív típusú dalok között. *C*-sorú gyermekdal:

MNT I. 542.

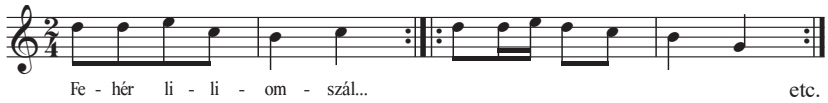

9. példa

8 Ez a mondat és a 8. példa a *Művelődés* szövegében nem szerepel. A konferenciakötet 305. oldalán a B^2 hangsorhoz a szerző az alábbi megjegyzést fűzi: „A magyar népzenében csak az ötödik móduszban [fordul elő]."

A *C*-ötös a régi stílusban néha együtt képez kétrendszerűséget a *lá*-pentatóniával:

Járdányi, 1961. I. 48.

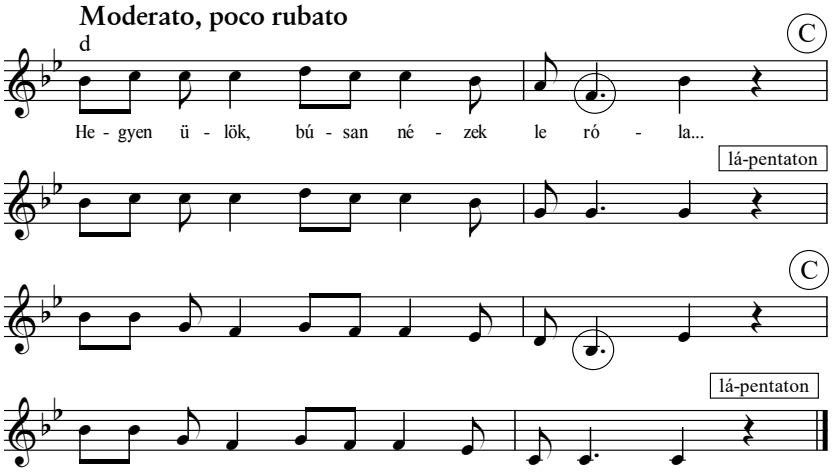

10. példa

Szolmizációjánál tanácsos ugyanúgy eljárni, ahogy a fenti esetekben: csak a két-rendszerűség érzékeltetése végett szolmizáljuk az elő- és utótagot más alapon. A teljes dallam szolmizációja: *c* = *lá*. A zenetanárok hívják fel a növendékek figyelmét, hogy az első sor *f*-alapú, a harmadik *b*-alapú *C*-ötös, a második és negyedik dallamsor pedig kvinttávolságra lévő *lá*-pentaton.

A *C* + felső nagyszekund kedvelt fordulata népdalainknak. A Kodály feldolgozta *Sej, a tari réten* kezdetű népdalban például a félhangos kvaternó (hiányos *C*) + felső nagyszekund fordulat nem kevesebb, mint háromszor hangzik el.

Új stílusú dallamokban találkozhatunk a *C*-ötös első móduszával a belső sorokban. Példa reá az alábbi népdal második sora. Szélső sorai tiszta *C*-hangsorúak.

Mîrza–Szenik, 1978. 561.

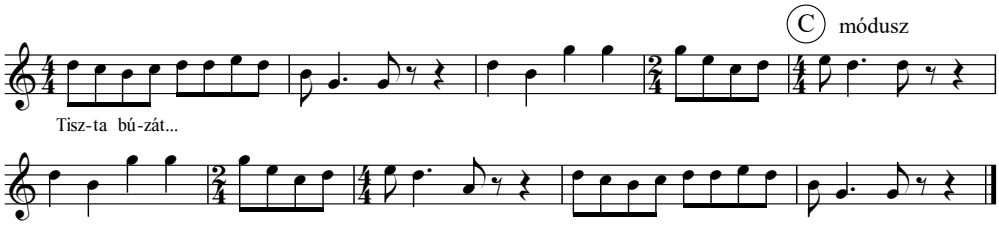

11. példa

A *C*-ötös „inkarnációjának” tekinthető népdal:

Vargyas, 1981. 0394.

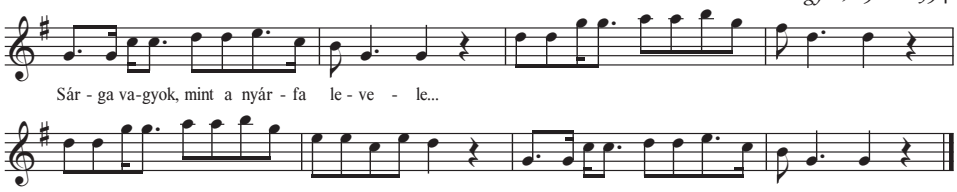

12. példa

E hangsor szolmizációja semmi gondot nem okoz. Tiszta formájában leghelyesebb, ha *dó*-alapon szolmizáljuk. Ha diatonizálódott, aszerint szolmizáljuk *dó*-, vagy *szó*-alapon, hogy a szeptim milyen színezetű: ha kisszeptim, akkor *szó*-, ha nagy, akkor *dó*-alapon.

A C^1-ötös egész dallamon át tisztán csak a gyermek- és szokásdalok között fordul elő. Feltehetően a moll-hangsor hatására lett ötfokúvá a *dtl-m* tetratóniából a következő:

MNT I. 986.

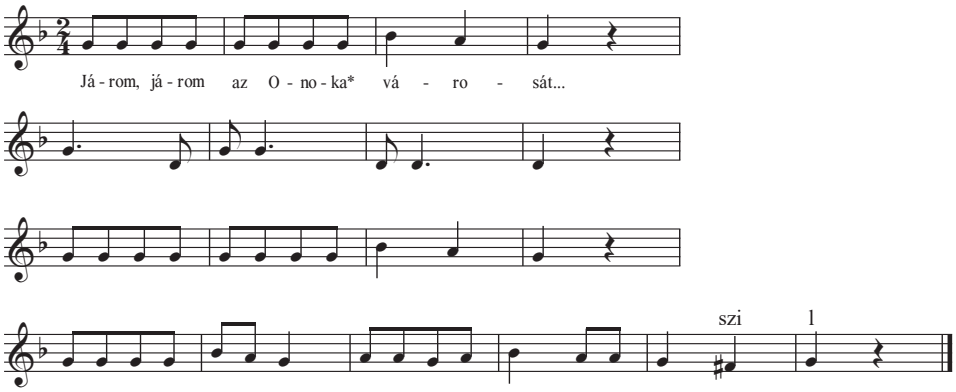

*Onoka: település Maros megyében

13. példa

Vö. tetraton változatával:

MNT I. 985.

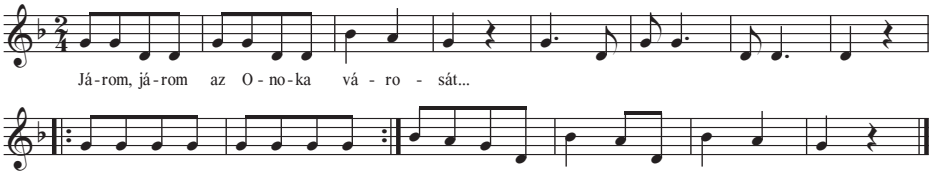

14. példa

E hangsor a szokásdalokban és az alkalomhoz nem kötött népdalokban előfordul:
1. Hat- vagy hétfokúvá bővülve:

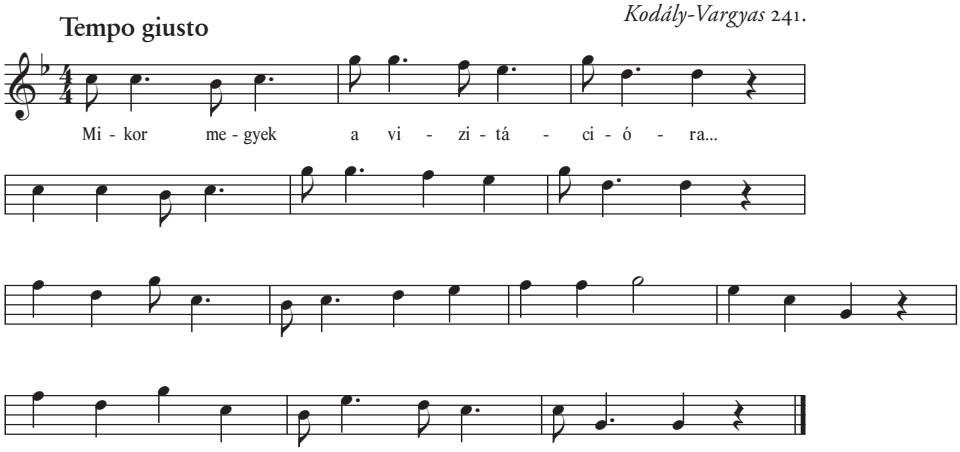

15. példa

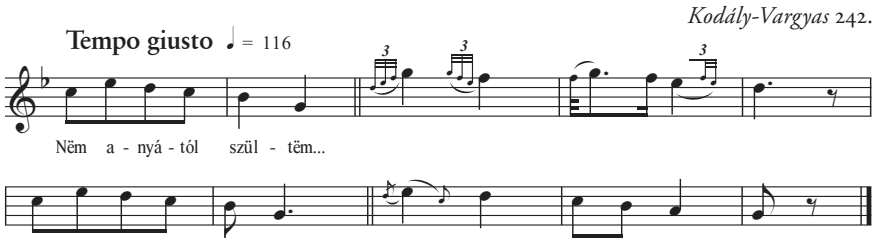

16. példa

2. Kevert hangsorú formákban az *A* vagy *B*-sorral együtt alkotva dallamot:

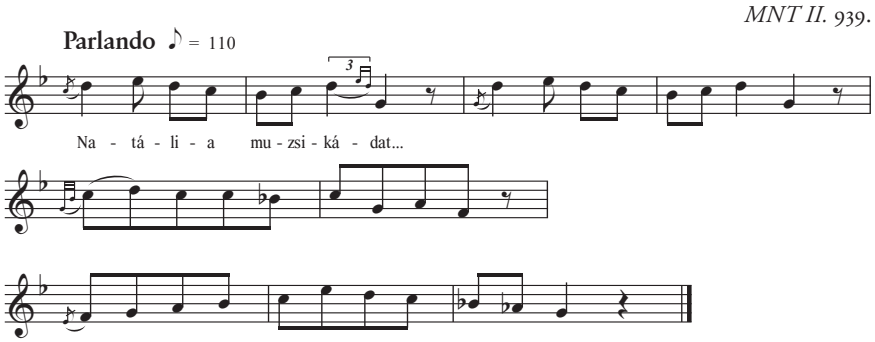

17. példa

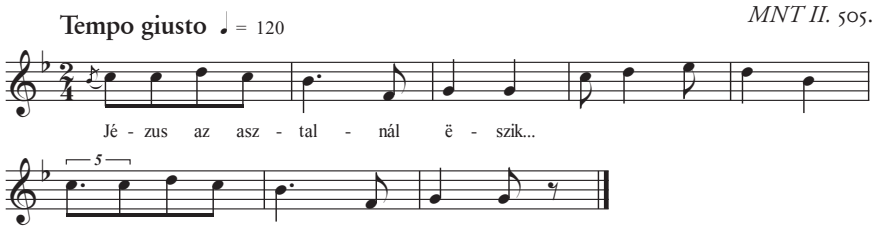

18. példa

3. Kétrendszerűséget képezve a *B*-vel:

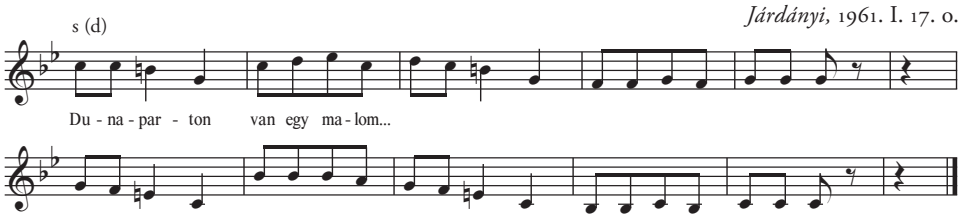

19. példa

Járdányi Pál, híven kiindulópontjához (a *g-hcd-f* származék-hangsor) e dallamot is lá-alapon szolmizáltatja. A fentebb kifejtett meggondolásokból helyesebb a *szó-*, vagy *dó*-alapú szolmizáció. Amennyiben a kétrendszerűséget érzékeltetni kívánjuk, akkor az előtag szolmizációja: *g* = *mi*. (Centrális hangja a kvart.)

A tiszta, egyrendszerű C^2-sorú dallam is igen ritka. Ilyen a következő; csupán díszítőhangokkal diatonizálódott:

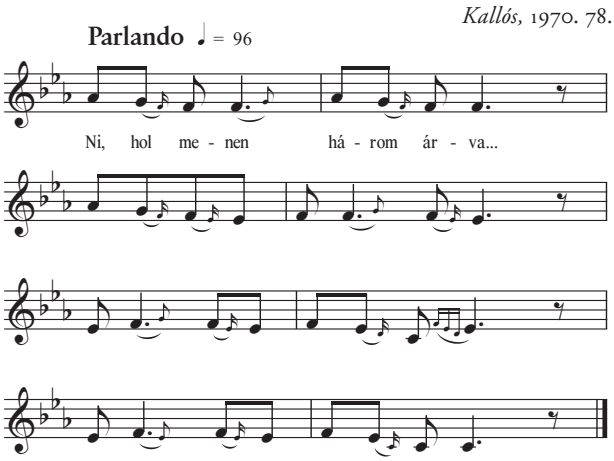

20. példa

Gyakoribb: (1) hat- vagy hétfokúra bővülve; (2) kétrendszerűséget alkotva; (3) kevert hangsorú formákban.

Hexachorddá bővült:

MNT II. 298.

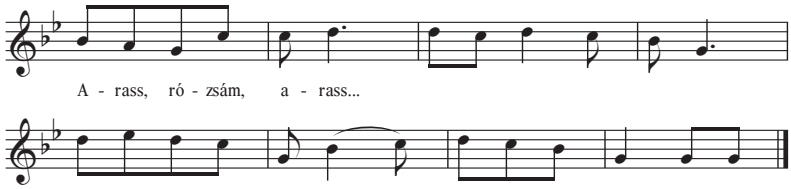

21. példa

Vö. változataival; az egyik tiszta ötfokú:

MNT II. 295.

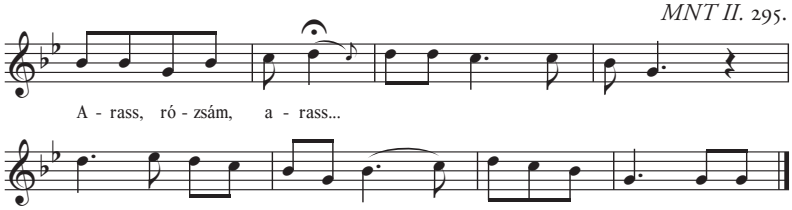

22. példa

a másik csupán díszítőhanggal diatonizálódott:

MNT II. 296.

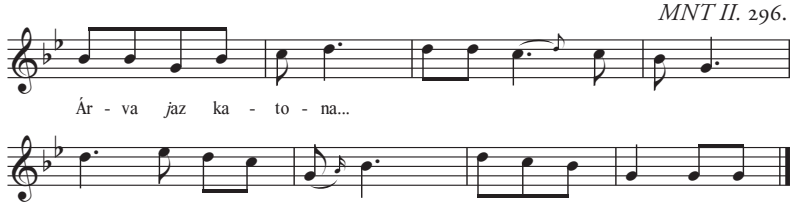

23. példa

Kvintelő régi stílusú dallam két C^2-ötösből:

Mathia, 1955. 94.

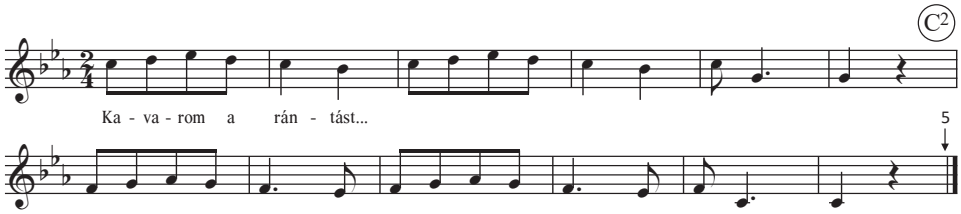

24. példa

Új stílusú, két kvarttávolságra lévő C^2-ből:

Bura, 1978. 49.

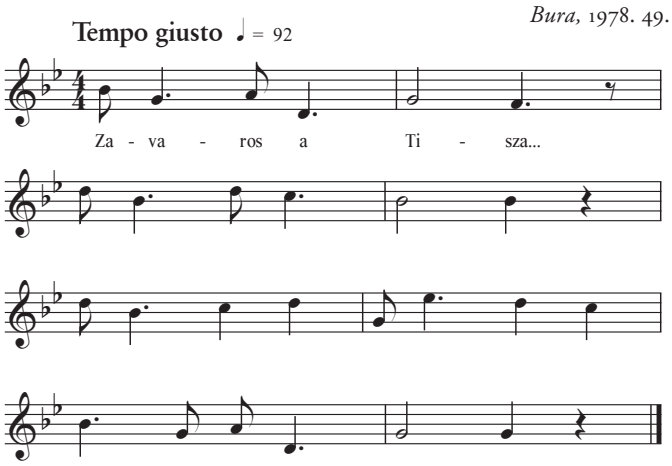

25. példa

Ez az ötös gyakori új stílusú népdalok belső soraiban. Az alábbi a C^2 „inkarnációjának” is tekinthető: népdal csupa C^2-ötösből.

Almási, 1979. 206.

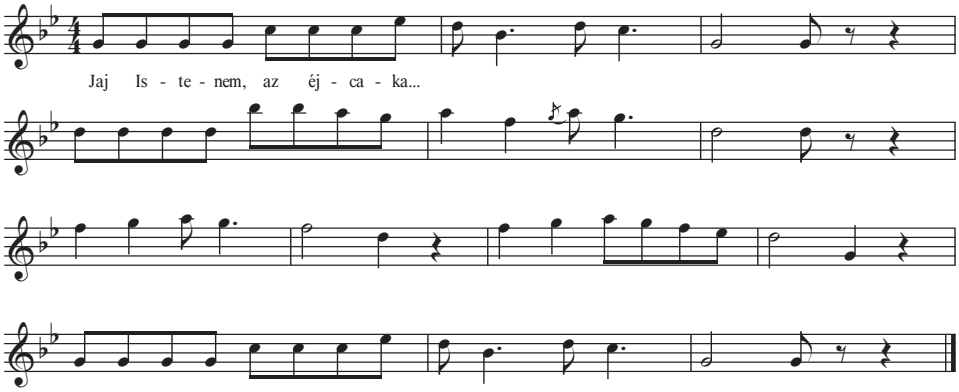

26. példa

Néha a C^2 kétrendszerűséget képez a *B*-sorral:

Bencze, 1977. 94.

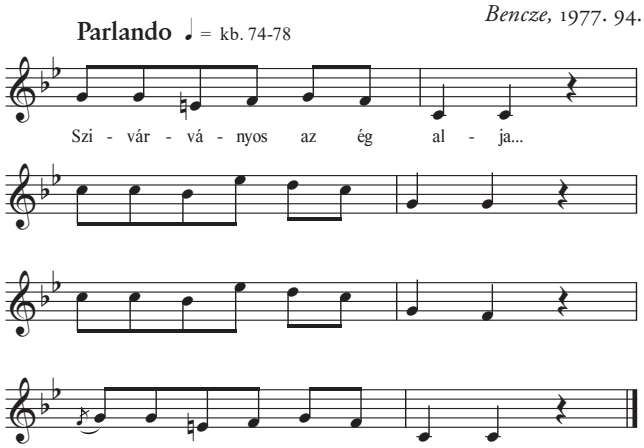

27. példa

Az egyrendszerű tiszta, valamint a hat- vagy hétfokra bővült C^2-sorú dallamok *mi*-alapon szolmizálandók (centrális hang a kvart). A kétrendszerű teljes dallamot (mint például a 26. példában közöltet) ajánlatos *lá*-alapon szolmizálni.

Bő kvartos C^2 a C^2/α. A C^2 skála bővített kvartos formája, a C^2/α nagyon ritka a mi népzenénkben:[9]

9 Ez a mondat és a 28. példa a *Művelődés* szövegében nem szerepel.

Borsy–Rossa, 1954. 67. o.

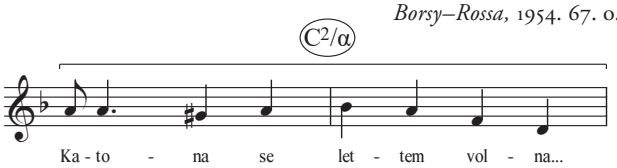

28. példa

A magyar anyagban a fejlettebb formára, a bő kvartos hexachordra van példa: az alábbi népdal második dallamsora.[10]

Burány–Fábri, 1969. 62. o.

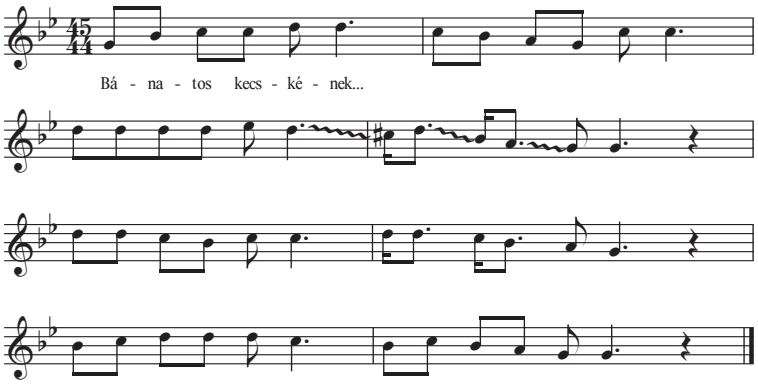

29. példa

A tiszta *C²*/α-ra olyan vidék román népdalai között bukkantam, ahol együtt élnek románok és magyarok. A kvart semleges, a teljes dallamban váltakozó magasságú.

Bartók, 1913. 271.

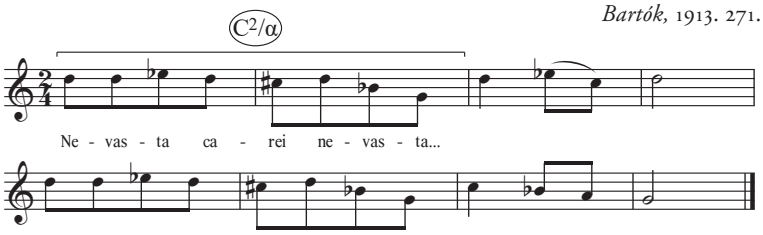

30. példa

10 Ez a mondat és a 29. példa a *Konferenciakötet*ben nem szerepel.

A C^2/β skála igen ritka nálunk, csak nyomokban tudtuk azonosítani:[11]

MNT V. 190.

É - desz tá - ti-kám...

(...)

31. példa

Az egyrendszerű, tiszta C^3-hangsorú népdal is igen ritka. Ilyen a következő. Csupán díszítőhangokkal diatonizálódott.

Kallós, 1973. 47.

Mi - kor Ger - gel le - gény volt...

32. példa

Többször találkozunk a C^3-mal egy-egy dallamsorban hétfokú népdalaink között. Tiszta C^3 pentaton hangsorú[12] például a következő népdal második sora. A teljes dallam dór-hangsorú.

Ág, 1974. 52.

C3

É - des - a - nyám ró - zsa - fá - ja...

etc.

33. példa

A C^3/α váltakozó kvartú népdalokban található. Ilyen az alábbi, váltakozó kvartú ötfokú népdal:

11 Ez a mondat és a 31. példa a *Művelődés* szövegében nem szerepel.

12 A mondat eleje a *Művelődés* szövegében nem szerepel.

Kallós, 1973. 2.

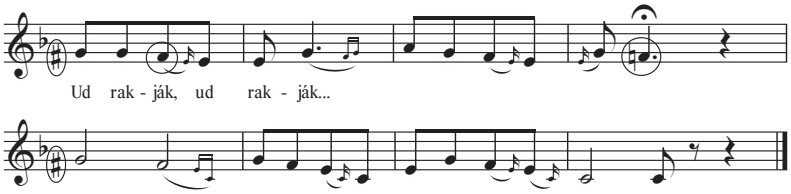

34. példa

Fel-feltűnik a C^3 és a C^3/α kevert hangsorú dallamokban:

Jagamas–Faragó, 1974. 277.

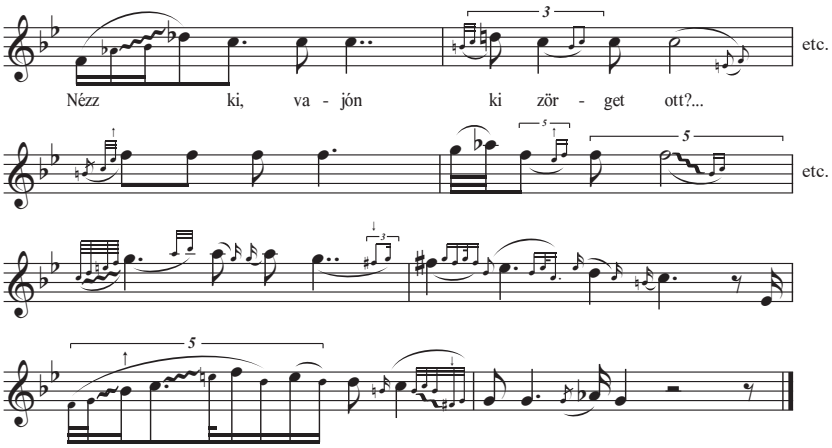

35. példa

Ez a dallam a következő ötfokú sorokból épült:

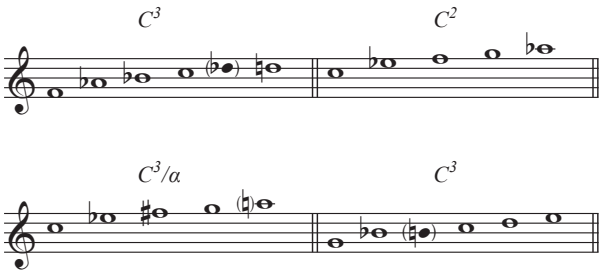

4. ábra

A népdalt 12 fokúvá színezik díszítőhangjai. Az egyrendszerű C^3-sorú népdalok *ré*- vagy *lá*-, a kevertsorúak *lá*-alapon szolmizálandók. *Lá*-alapon szolmizálandók a váltakozó kvartú C^3-sorú dallamaink is.

Az egyetlen tiszta C^4-sorú teljes dallam:

Vargyas, 1976. II. 258. o. 8.

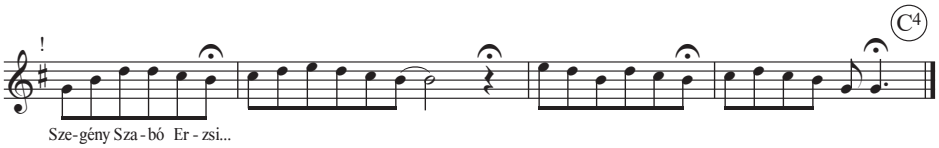

36. példa

Elvétve találkozhatunk ezzel a hangsorral egy-egy dallamsorban. Például:

Bartók, 1924. 176/b.

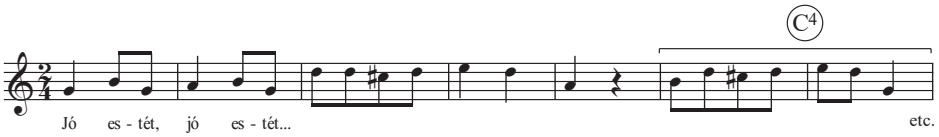

37. példa

Néha gyermekdalokban is:

MNT I. 1002.

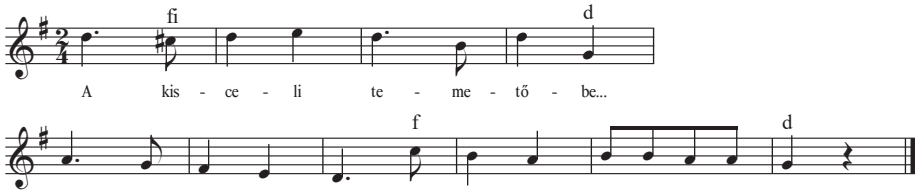

38. példa

A C^4-ötös szolmizációja elképzelhető *fá*-alapon. Diatonizálódása eredményezhet líd-hangsort, de bővülhet akusztikus hangsorrá is. Leginkább mégis váltakozó kvartú dúr dallamokban található. Ez utóbbi esetekben természetesen *dó*-alapon szolmizálandó. Vitatható az akusztikus hangsor szolmizációja: választhatunk a *szó*-, *fá*- és *dó*-alapú lehetőségek között.

Az ötfokú sorok szolmizációjáról összegezve: szolmizáljuk pentaton hangsorainkat jellegük, és ne vélt eredetük szerint, tehát a moll-jellegűeket *lá*-, a dúr-jellegűeket *dó*-alapon. S mert minden törzshang alapjául szolgálhat legalább egy ötösnek: *dó* = B^1, *ré* = C^3, *mi* = C^2, *fá* = C^4, *szó* = B, *lá* = A, *ti* = A/β, nem térünk el lényegesen a fenti princípiumtól, ha ennek megfelelően szolmizálunk.

A magyar népzene ötfokú hangsorairól terjedelmesebb dolgozatot írtam.[13] A fentiek: ennek rövid kivonata. Talán ebből a szűkre fogott áttekintésből is következtethetünk: a magyar népzene megértéséhez nem elegendő a *lá*-pentatónia ismerete; tudnunk kell még tucatnyi további hangsorról. Nélkülük népzenénk jóval szegényebb lenne.

A közreadás forrásai

A MAGYAR NÉPZENE ÖTFOKÚ HANGSORAI ÉS SZOLMIZÁCIÓJUK. Előadás, elhangzott: Nemzetközi zenetudományi konferencia Kodály Zoltán születésének 100. évfordulója alkalmából. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1982. december 13–17.
A gépirat keltezése 1983. május 1. Megjelent angol nyelven: Pentatonic tone-systems of Hungarian folk music and their solmization, in: *International Kodály Conference Budapest 1982.* Edited by Ferenc Bónis, Erzsébet Szőnyi, László Vikár. Budapest, 1986. Zeneműkiadó, 304–319. o., továbbá rövidítve, dallampéldák nélkül magyar nyelven is: *Művelődés.* Bukarest, 35. évf. 11. szám, 1982. november, 28–30. o. (Műhely).

Közlésünk a *Művelődés* szövegét követi, amelyet kiegészítettünk a konferenciakötet alapján, és beillesztettük a szerző által hivatkozott (és többségében a konferencia-kötetben is megtalálható) népdal-példákat. A két közlemény eltéréseit jegyzetben adjuk; valamennyi lábjegyzet a közreadótól származik, a főszöveg közreadói kiegészítései szögletes zárójelben állnak. A források és rövidítések jegyzékét a szerző állította össze, ezt kiegészítettük Bárdos Lajos – a főszövegben hivatkozott – tanulmányaival, valamint szögletes zárójelben a kurrens kiadások adataival.

Források, irodalom, rövidítések

ÁG TIBOR

1974 *Édesanyám rózsafája, Palóc népdalok.* Gyűjtötte és összeállította Ág Tibor. Bratislava, Madách Kiadó – Budapest, Gondolat. [Martos, 1995. Clemanti.]

ALMÁSI István

1979 *Szilágysági magyar népzene.* Közzéteszi Almási István. Bukarest, Kriterion.

BÁRDOS Lajos

1956 Natürliche Tonsysteme. In: *Studia memoriae Belae Bartók Sacra.* Szerkesztette Rajeczky Benjamin, Vargyas Lajos. Budapest, Akadémiai Kiadó, 209–248. o. = Természetes hangrendszerek. In Bárdos Lajos: *Harminc írás a zene elméletének és gyakorlatának különböző kérdéseiről 1929–1969.* Budapest, 1969. Zeneműkiadó, 55–90. o.

13 Kéziratának keltezése: 1983. május 1. Lásd *Üvegszilánkok között. Szabó Csaba emlékkönyv.* Szerkesztette Ittzés Mihály és Szabó Péter. Budapest, 2013. Szabó Csaba Nemzetközi Társaság, Cellissimo Bt. 500. o.

1981 Ritkább hangsorok népzenénkben. *Az ének-zene tanítása,* 1981. 3. szám, 123–133. o. [In uő: *Írások népzenénkről.* Szerkesztette Márkusné Natter-Nád Klára. Budapest, Tankönyvkiadó, 1988. 103–113. o.]

BARTÓK Béla

1913 *Rumänische Volkslieder aus dem Komitat Bihar.* Herausgegeben von Denijs Dille. Budapest, 1967. Zeneműkiadó. (Ethnomusikologische Schriften: Faksimile-Nachdrucke 3.)

1924 A magyar népdal. In: *Bartók összegyűjtött írásai* I. 101–350. o. Közreadja Szőllősy András. Budapest, 1966. Zeneműkiadó. [Bartók Béla: *A magyar népdal.* Közreadja Révész Dorrit. Budapest, 1990. MTA Zenetudományi Intézet – Zeneműkiadó (Bartók Béla írásai 5.)]

BENCZE Lászlóné

1977 *Szivárványos az ég alja. Bihari népdalok.* Berettyóújfalu, Nagyközségi Tanács. (Bihari dolgozatok. A Bihari Múzeum közleményei 4. – Cím és évszám a borítón: *Bencze Lászlóné Bihari népdalgyűjtése,* 1978.)

BORSY István – ROSSA Ernő:

1954 *Tiszán innen, Dunán túl. 150 magyar népdal.* Közreadja Borsy István, Rossa Ernő. Budapest, Zeneműkiadó.

BURA László

1978 *Szatmári népballadák.* Munkatársaival gyűjtötte, bevezetővel és jegyzetekkel ellátta Bura László. Bukarest, Kriterion.

BURÁNY Béla – FÁBRI Jenő

1969 *Két szivárvány koszorúzza az eget: 142 népdal Zentán és vidékén.* [Burány Béla és Fábri Jenő gyűjtése.] Zenta, Múzeum. (Zentai füzetek 8/C.)

JAGAMAS János – FARAGÓ József

1974 *Romániai magyar népdalok.* Közzéteszi Jagamas János, Faragó József. Bukarest, Kriterion.

JÁRDÁNYI Pál

1961 *Magyar népdaltípusok* I. Budapest, 2/1977. Zeneműkiadó.

KALLÓS Zoltán

1970 *Balladák könyve. Élő hazai magyar népballadák.* Gyűjtötte Kallós Zoltán. Bukarest, 2/1977. Kriterion. [*Balladák könyve.* Élő erdélyi és moldvai magyar népballadák. Budapest 1973, 1974, 1977. Magyar Helikon – Európa.]

1973 *Új guzsalyam mellett. Éneklettem én özvegyasszon Miklós Gyurkáné Szályka Rózsa…* Lejegyezte, bevezetővel és jegyzetekkel ellátta Kallós Zoltán. Bukarest, Kriterion.

KODÁLY Zoltán

1924 Nagyszalontai gyűjtés. *Magyar Népköltési Gyűjtemény Új folyam* XIV. Budapest, Kisfaludy Társaság. In Kodály Zoltán: *Visszatekintés. Összegyűjtött írások, beszédek, nyilatkozatok* II. Sajtó alá rendezte és bibliográfiai jegyzetekkel ellátta Bónis Ferenc. Budapest, 1964. Zeneműkiadó. (Magyar zenetudomány 5.), [2007. Argumentum], 102–133. o. [Kodály Zoltán nagyszalontai gyűjtése. Magyar Népköltési Gyűjtemény XV. Szerkesztette Szalay Olga, Rudasné Bajcsay Márta. Budapest, 2001. Balassi Kiadó – Magyar Néprajzi Társaság.]

Kodály–Vargyas = Kodály Zoltán: *A magyar népzene.* [1]1937. 1952-től Vargyas Lajos példatárával. Budapest, 1960. Zeneműkiadó.

MATHIA Károly

1955 *Nefelejcs. 98 magyar népdal.* Saját gyűjtéseiből közreadja Mathia Károly. Budapest, [2]1971 Zeneműkiadó.

MÎRZA, Traian – SZENIK Ilona és munkatársai

1978 *Folclor muzical din zona Huedin – Huedin [Bánffyhunyad] környéki népzene.* Szerkesztette Traian Mîrza. Cluj-Napoca, Comitetul de Cultură şi Educaţie Socialistă al Judeţului Cluj.

MNT = *A Magyar Népzene Tára*

I. *Gyermekjátékok.* Sajtó alá rendezte Kerényi György. Budapest, 1951. Zeneműkiadó.

II. *Jeles Napok.* Sajtó alá rendezte Kerényi György. Budapest, 1953. Akadémiai Kiadó.

V. *Siratók.* Sajtó alá rendezte Kiss Lajos és Rajeczky Benjamin. Budapest, 1966. Akadémiai Kiadó.

VI. *Népdaltípusok* I. Sajtó alá rendezte Járdányi Pál és Olsvai Imre. Budapest, 1973. Akadémiai Kiadó.

VARGYAS Lajos

1976 *A magyar népballada és Európa,* I–II. Budapest, Zeneműkiadó.

1981 *A magyarság népzenéje.* Budapest, Zeneműkiadó. [Második, javított kiadás: 2006. Planétás.]

1. táblázat
A pentatónia és származékai I.

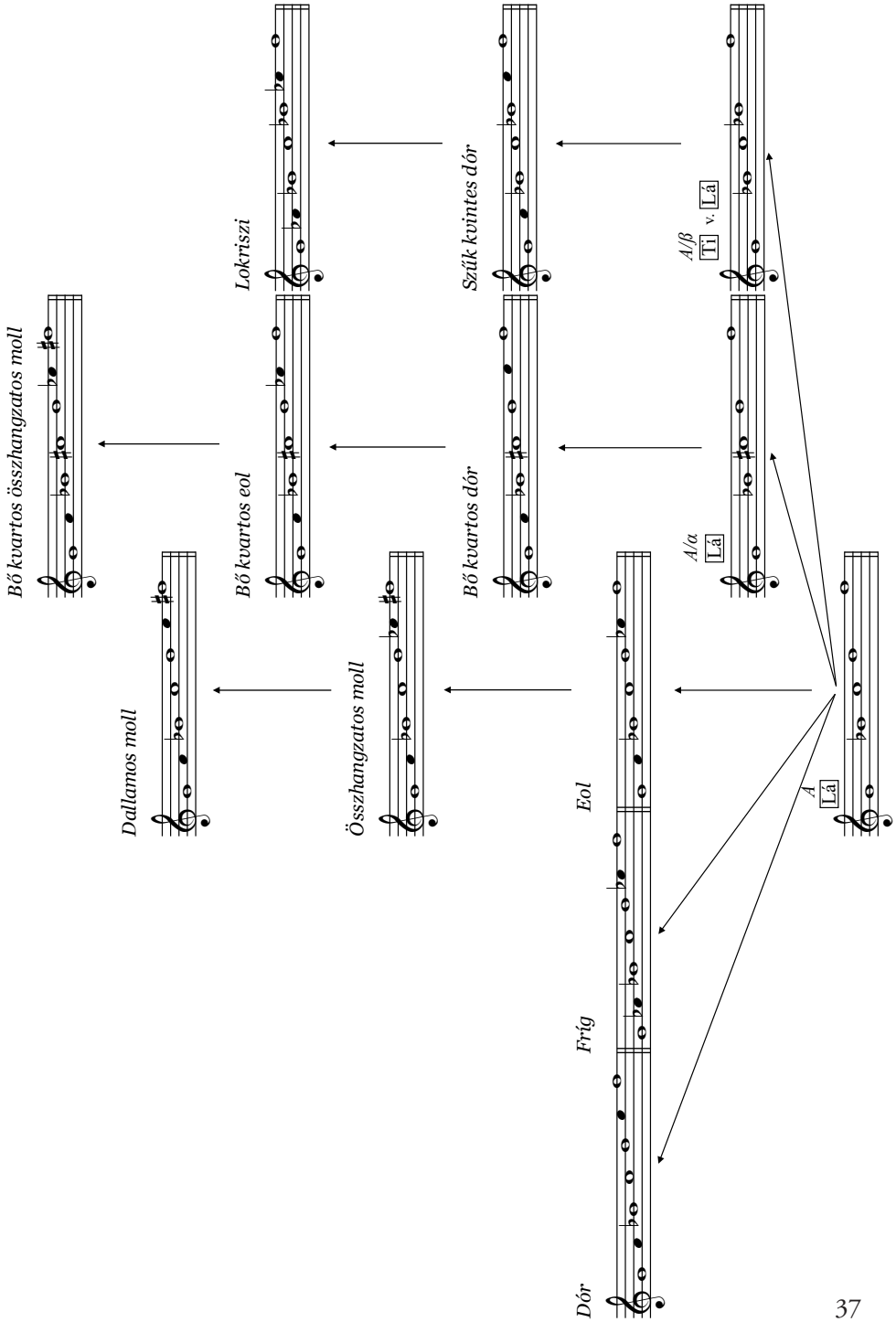

1. táblázat
A pentatónia és származékai II.

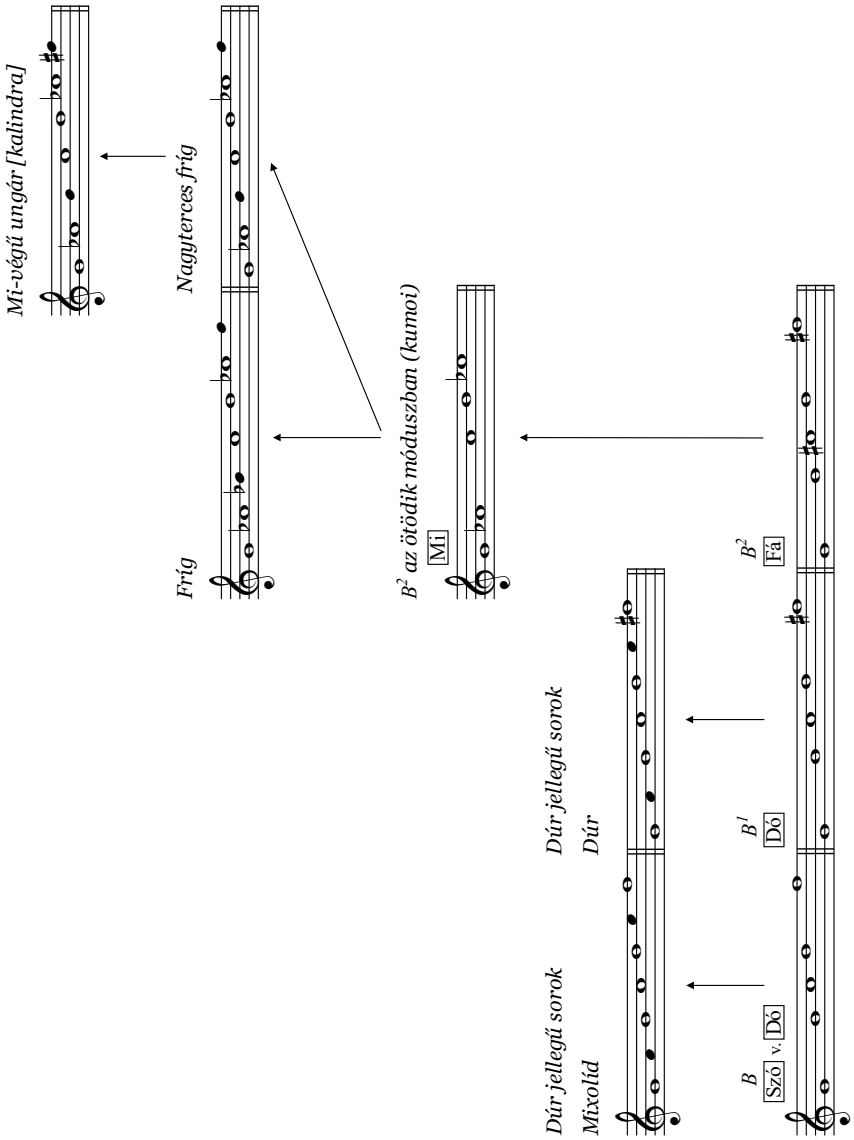

1. táblázat
A pentatónia és származékai III.

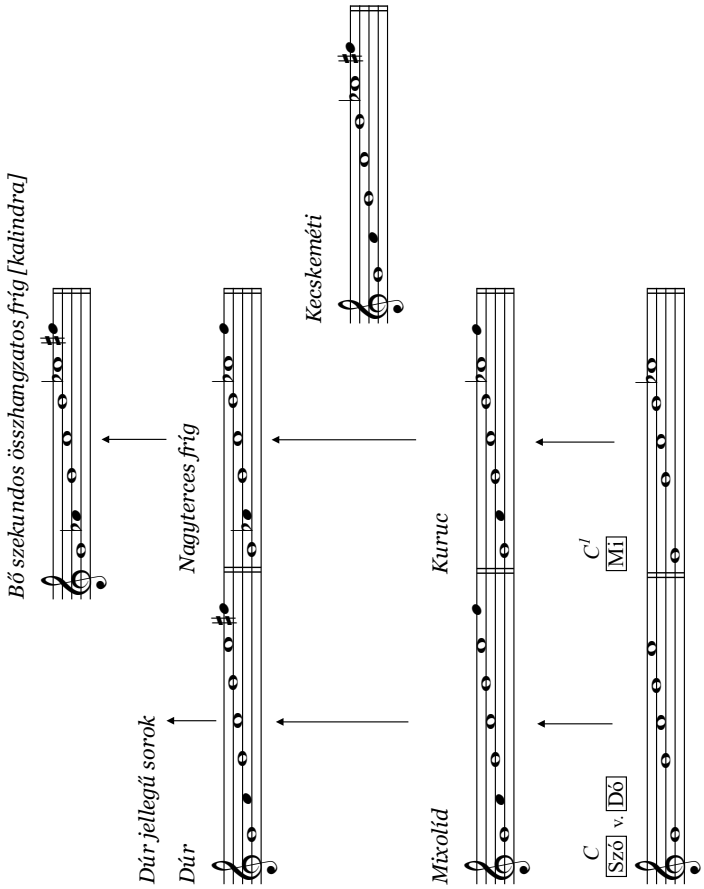

1. táblázat
A pentatónia és származékai IV.

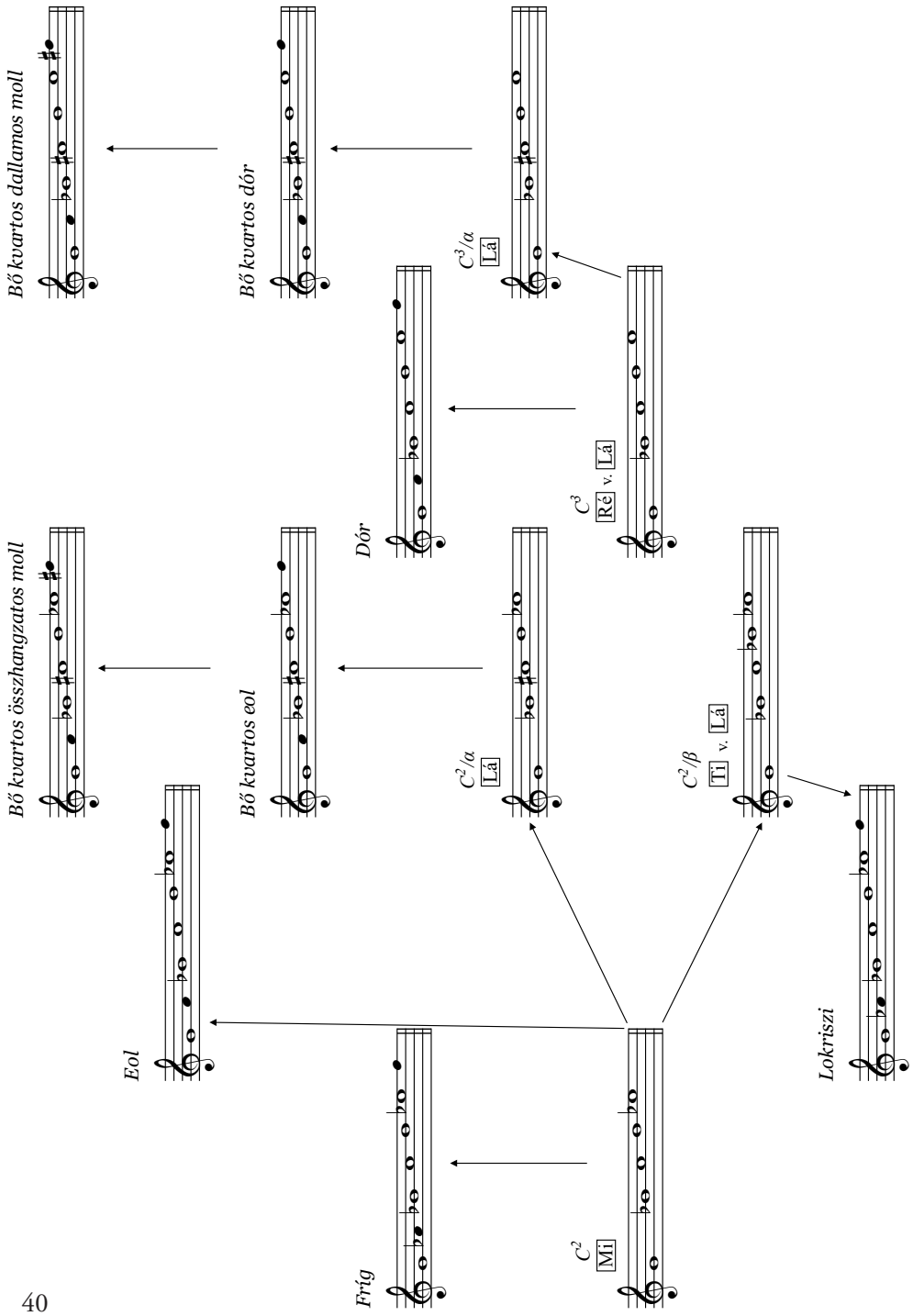

1. táblázat
A pentatónia és származékai V.

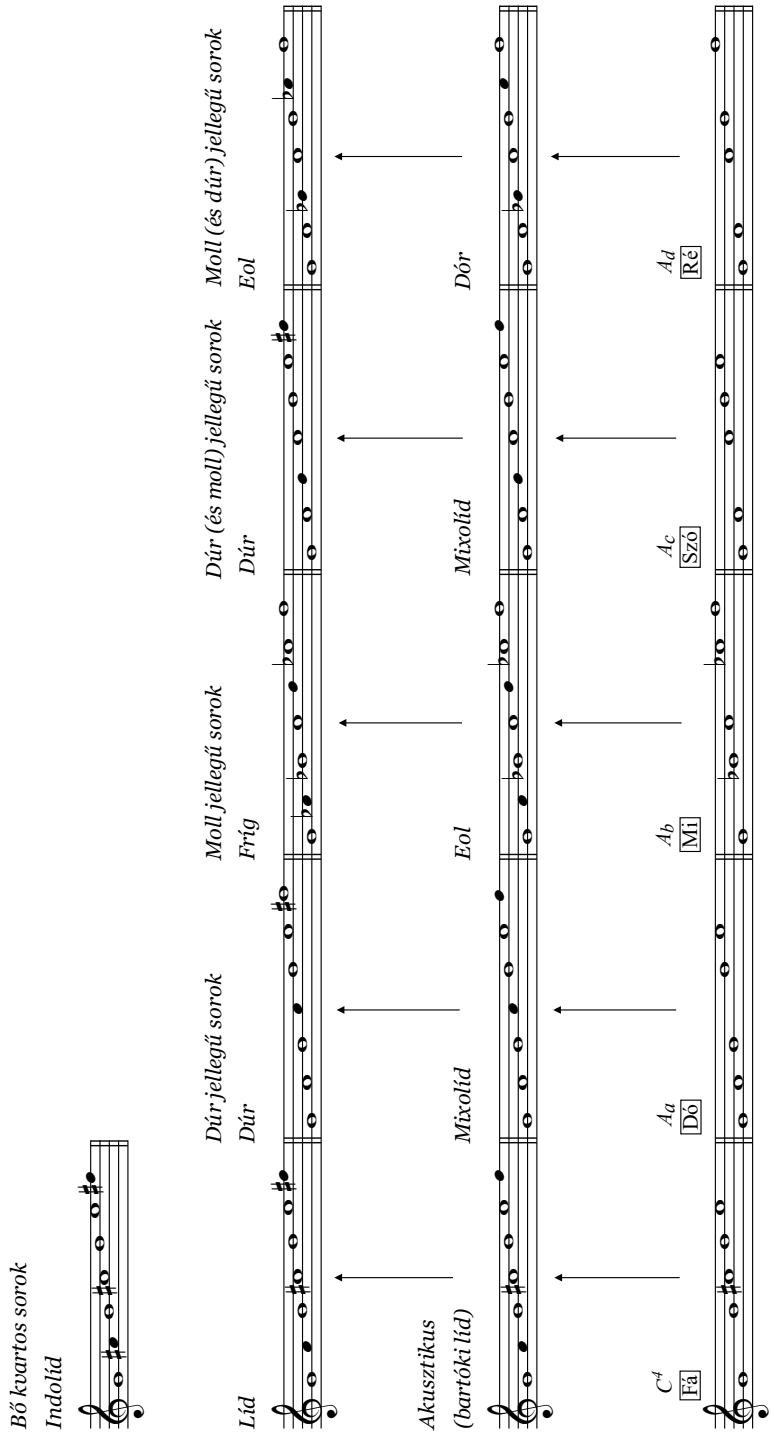
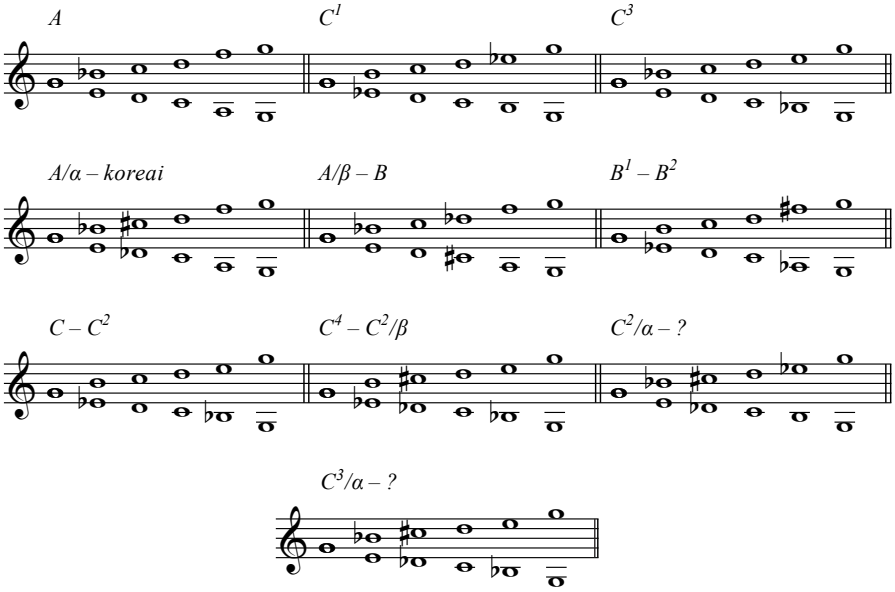
2. táblázat
Tükör-rendszerek